

KELEIVIS
DARBO ŽMONIŲ LAIKRAŠTIS

Prenumerata metams:
Amerikoje \$2.00
Pietų Amerikos Valstybėse,
Kanadoje ir kitur \$3.00

Prenumerata pusei metų:
Amerikoje \$1.25
Kanadoje ir kitur už Sąjienų
Valstijų \$1.50

Apkelelimų kainų klauskit laišku
Kreipiantis su kokiais nors reika-
lais adresuokite:
KELEIVIS
253 Broadway, So. Boston, Mass.

KELEIVIS

THE TRAVELER LITHUANIAN WEEKLY

KELEIVIS
LITHUANIAN WEEKLY

Represents over 75,000 Lithuanians in
New England, and about 1,000,000
in the United States.

THE BEST ADVERTISING
MEDIUM

Advertising Rates
on Application

KELEIVIS
253 Broadway, So. Boston, Mass.

No. 31 Keleivio Telefonas So. Boston 3071 SO. BOSTON, LIEPOS-JULY 30 D., 1930 M. Keleivio Telefonas So. Boston 3071 Metai XXV

AMERIKA UŽDARO DURIS SOVIETŲ RUSIJOS PREKĖMS

DARBININKŲ UNIJOS TAM PRITARIA.

Rusijos tavorai esą gamina-
mi belaisvių žmonių, todėl
negali daryti laisviems
Amerikos darbininkams
konkurencijos.

Šiomis dienomis Bostono
uostan atėjo švedų laivas
"Harakles" ir atvežė iš Ar-
changelsko 1,400 sieksnių
medžio popierai daryti. Tą
medžiagą Rusijoje buvo nu-
pirkus Amerikos popieros
kompanija, žinoma kaip
International Paper Co. Lai-
vas buvo įleistas prieplau-
kon ir pradėjo jau atvežtą
medžiagą krauti laukan,
kaip iš Washingtono atėjo
įsakymas sulaukyti iškrovi-
mą.

Iždo departamentas pa-
skelbė turis faktą, kad šita
medžiaga Rusijoje yra paga-
mintą belaisvių žmonių, to-
dėl negali but Amerikon
įleista, nes ji čia darytų di-
dėlę konkurenciją laisviems
darbininkams. Rusijoje be-
laisviai yra naudojami kaip
paprasti vergai, dirba be jo-
kio atlyginimo, todėl jų pa-
gamintos prekės gali but
parduodamos už pusdykį.

Kad tai nėra joks prasi-
manymas, bet tikras faktas,
tai iždo departamentas pa-
skelbė ir vieną laišką, kuris
buvo nesenai gautas iš Ar-
changelsko. Tarp kitako te-
nai rašoma:

"Laivą krovė kaliniai ir
politiniai belaisviai, kuriuos
kas dieną prie laivo atvaro
sargai. Kraunamoji prie-
plauka yra aptverta aukšta
spiglyuotų vielų tvora, kad
niekas negalėtų pabėgti. Be-
laisviai dirba 12 valandų i
dieną.

"Kaliniai labai apiplyšę,
matyt dar tomis pat drapa-
nomis, kuriose jie buvo
arestuoti. Jų rankos ir kojos
apsuktos skarmalais. Mais-
tui jiems duoda tik juodos
duonos ir šilto vandens. Mo-
terų prie laivo krovimo ne-
simato, bet jos dirba prie
iškrovimo pulpės iš vagonų,
kuriais toji medžiaga atei-
na į uostą.

"Trys alkanai kaliniai bu-
vo sugauti vagiant juodą
duoną iš kito laivo. Jie tuo-
jaus buvo sušaudyti be jo-
kio teismo. Kraunamoji i
tuos laivus medžio pulpę
bus siunčiama į Jungtines
Valstijas."

Kaip sakė, i Bostoną
vienas laivas su ta medžia-
ga jau atėjo. I Portlandą
jau atėjo ir iškrovė tris lai-
vus, ir da apie 17 laivų ža-
dėjo ateiti šiomis dienomis.
Dabar gi jiems bus jau už-
darytos durys.

New Yorke susirinkę uni-
jų atstovai pareikalavo, kad
iš Rusijos būtų uždraustas
visas importas. Taigi Sovietų
prekybai bus užduotas
labai skaudus smugis.

SUKAPOJO KIRVIU MOTERĮ.

Hartforde pereiną nedė-
dienį buvo kirviu sukapota
Mrs. Ida Diamon, 27 metų
amžiaus moteris ir trijų vai-
kų motina. Policija rado jos
kūną išeinamojoje vietoje.
Piktadarystė papildyta nak-
ties laiku, kuomet visi vai-
kai miegojo. Policija suėmė
jos vyrą, nors jis ginasi nie-
ko nežinąs. Jis parėjęs apie
vidurnaktį namo ir radęs
savo žmoną sukaptą. Poli-
cija sužinojo, kad Diamon-
dai nesutikdavo nuo pat ap-
sivedimo.

4 Banditai Mirė Elektros Kėdėje.

Trentone, N. J., pereiną
savaite buvo nužudyti elekt-
ros kėdėje 4 jauni banditai,
kurie 1928 metais nušovė
jauną vaiką Lee, kuris mė-
gino ginti nuo jų geležkelio
kompanijos pinigų veža-
mus darbininkų algoms. Jie
vadinosi: Victor Giampie-
tro, Frank McBrine, Joseph
Melanga ir Joseph Kado.

Nuautojo vaiko tėvas pa-
sakė: "Žinoma, šitų ban-
ditų nužudymas negali man
vaiką sugrąžinti. Nors man
gaila jų tėvų, seserų ir bro-
lių, bet jų pačių man negai-
la. Jeigu jų tėvai ir motinos
nebutų jų leidę naktimis
daužytis po gatves ir būtų
baudę už kiekvieną prasi-
žengimą, tai i šitokia afera
jie nebūtų įsivėję."

DANIJA NAIKINS SAVO KARO LAIVYNĄ.

Kaip žinia, socialistų pa-
stangomis Danija yra nuta-
rus panaikinti savo armiją
ir laivyną, nes jų užlaiky-
mas gyventojams brangiai
lėšuoja, o atsilaikyti prieš
stipresnių valstybių puolimą
vistik neatsilaikytų.
Danija turėjo iš viso tik du
karo laivus, "Heimdal" ir
"Niels Juel", ir dabar nuta-
rė abudu parduoti arba pa-
versti prekybos laivais.

Brazilijoje Nušautas Aukštas Valdininkas.

Pereiną savaitę Brazilijos
mieste Recife buvo nuša-
utas Parahyba estados (val-
stijos) prezidentas Jaoa
Pessoa. Jį nušovė politinis
jo oponentas Jaoa Dantas.
Nušautasis prigulėjo žymių
Brazilijos valdininkų šeimin-
nui ir pereiną rinkimais
buvo kandidatas i Brazil-
jos respublikos vice-prezi-
dentus.

RUMUNIJOS LAUKIAMA KARO STOVIO.

Vėliausios žinios iš Ru-
munijos sako, kad ministe-
rij kabinetąs turėjo nepa-
prastą posėdį ir nutarė ap-
skelbti karą stovį, jeigu
bruzdėjimas prieš žydus ne-
sustos. Bukaresto gatvėse ir
geležinkelio stotyse esą plati-
niai juodašimčių atsisau-
kimai, kurstantys mušti žy-
dus. Daugiausia veikianti
šitoj krypti "Geležinė Gvar-
dija", jaunųjų organizaci-
ja, kuri yra griežtai nusista-
čius įsivyti iš Rumunijos vi-
sus žydus.

Lietuviai Reikalauja \$60,000.

Kaltina žydą, kuris pardavė
jiems "džekės", kuri juos
suparaliziavo.

"Hartford Times" prane-
ša, kad trys lietuviai iš
North Granby, Conn., ap-
skundė Windsorą žydą ap-
teikorių Burnšteiną, reika-
laudami iš jo \$60,000 atly-
ginimo užtai, kad jis par-
davė jiems taip vadinamos
"džekės", kurios išgėrę jie
likos suparalizuoti visam
gyvenimui. Skundėjai yra
Ignas Vasiliauskas, jo žmo-
na Elena Vasiliauskienė ir
Franas Rankus (gal Rim-
kus?).

Skundėjai sako, kad pe-
reitą kovo ar balandžio mė-
nesį jie nusipirko pas Burn-
šteiną kelias bonketes im-
biero esencijos (extract of
ginger). Jie sakosi nemoką
angliškai nei skaityt, nei ra-
šyt ir nežinoję, kas ant jų
bonketių parašyta, bet
Burnšteiną juos užtikri-
nęs, kad tai geras gėrimas,
nes turis gero "kiko." Jie jo
atsigėrę ir buvę suparali-
zuoti. Taigi jų advokatai
dabar kaltina žydėlį prasi-
žengimu prieš prohibicijos
įstatymą, prieš gyno mais-
to įstatymą ir prieš kito-
kius įstatymus, ir reikalauja
kiekvienam nukentėjusiam
po \$20,000 atlyginimo.

Paleido Kalinius, Prisidarė Bėdos.

Šiomis dienomis Georgi-
jos valstijoje buvo toks atsi-
tikimas. Antantos miesto
majoras nutarė išvažiuoti
atostogų ir savo vieton pa-
skyrė miesto valdybos narį
Couch'ą. Tas tuoju atida-
rė kalėjimą ir paleido 268
kalinius, visiems jiems do-
vanodamas bausmę. Kadangi
miesto statybos departa-
mentas naudojo kalinius vi-
sokiems statybos darbams,
tai jų paliosavimas pridra-
res miestui apie \$50,000
nuostolių. Kiti valdininkai
pakėlė prieš tai triukšmą ir
reikalauja, kad Couch būtų
"impyčytas", tai yra atsauk-
tas iš miesto tarybos. Gi pa-
liuosuoti jo kaliniai dabar
arestuojami iš naujo, nes jis
neturėjęs teisės juos palio-
suoti.

SUSTREIKAVO BALTI-MORES RUSIUVIAI.

Pereiną savaitę Baltimo-
rėj sustreikavo 3,000 mote-
riškų drapanų siuvėjų. Uni-
jos vadai stengiasi perorga-
nizuoti siuvėjų uniją.

16 KAIMŲ PO VANDENIU.

Nuo didelių lietu Indijoj
patvino upės ir užliejo dide-
lius plotus žemės Larkanos
ir Čikarpuro apeliokėse. 16
kaimų dabartiniu laiku esą
po vandeniu.

LEDAI UŽMUŠĖ DAUG GALVIJŲ.

Telegramos sako, kad
Ukrainoje pereiną savaitę
kritę tokie dideli ledai, kad
lindę i žemę po 2 pėdas.
Laukai esą visiškai sunai-
kinti ir galvijų daug išmū-
ta.

PARYŽIAUS POLICIJA SUĖMĖ 60 ANARCHISTŲ

Paryžiaus priemiesty pe-
reitą nedėdienį policija su-
ėmė taip vadinamos "Ispa-
nų Kalbos Sąjungos" susi-
rinkimą, kur buvo išviso 60
žmonių. Policija sako, kad
šita sąjunga yra gryną anar-
chistų organizacija ir prie-
jos priklausa daugiausia is-
panų anarchistai.

RUMUNIJOS AREŠTUOTI MINISTERIO SOVIMO SAMOKSLININKAI.

Buvome jau rašę, kad Bu-
karesto buvo persautas Dr.
Angelescu, kuris ėjo vidaus
reikalų ministerio pareigas.
Dabar sąryš su tuo atentatu
tapo areštuoti 4 studentai.

Turkų Karas Su Kurdais.

Tarp turkų ir kurdų nuo
senai jau eina karas. Kurdai
yra nedidelė, bet labai ka-
rynga tautėlė. Ji gyvena
daugiausia kalnuose apie
Turkijos ir Persijos sieną.
Pastaruoju laiku kurdų ka-
riumenė įsikasė Ararato
kalne ir iš tenai pradėjo da-
ryti užpuolimus ant turkų.
Anadien turkai apsupo
1000 kurdų netoli Vano eže-
ro ir visus juos išnaikino.
Bet kiti kurdai da pasiliko
minėtame kalne. Turkai
bombardavo juos iš orlaivų
ir iš kanuolių, bet iki šiol ne-
galėjo jų pozicijų sunaikinti.
Taigi dabar turkai orga-
nizavo specialę ekspedici-
ją prieš kurdus. Ararato
apielinkėj jie dabar naikina
visus kaimus, kurie pa-
dėdavo kurdams maistui ar
kitokiui būdu. Simtai kaimų
esą jau sulyginta su žeme ir
tuo būdu kurdams atkirsta
maistas. Apie 500 kurdų
raitelių anadien nusileido
nuo kalno ir puolė turkų ka-
riumenę, norėdami ją nuyti
toly n nuo Ararato kalno,
bet turkų ugnis šitą ataką
atėmė. Turkijos spauda sa-
ko, kad kurdus kursto ir pa-
laiko Persija.

"Laisvė" Traukia-ma Atsakomybėn.

Mums teko girdėti, kad
Lietuvos vyriausybė daro
Washingtono žingsnių pa-
traukti čia teismo atsako-
mybėn Brooklyn komuni-
stų "Laisvę" už kriminali-
šmeižimą Lietuvos valdi-
ninkų. Pavyzdžiui, ji para-
šė, kad gen. Merkys yra pa-
vogęs tiek ir tiek pinigų iš
Lietuvos valstybės iždo.

Ar Amerikos vyriausybė
sutiks tokią bylą kelti, da
tikrai nežinia. Jeigu ji nesu-
tikytų, tai pats gen. Merkys
žada atvykti Amerikon ir
imti komunistų organą na-
gan.

ITALIJOJ SNIEGAS.

Negana to skurdo, kokį
Italijoje pagimdė žemės dre-
bėjimas, pereiną savaitę te-
nai užėjo dar sniego puga ir
Trento apeliokėj daug pri-
snigo. Paskui sniegas pra-
dėjo tirpti ir pasidarė pot-
vinis. Sniegas Italijoje yra
didele retenybė net ir žie-
mos laikui, o jau liepos mė-
nesy visai negirdėtas daly-
kas.

VOLDEMARAS AREŠTUOTAS IR IŠTREMtas IŠ KAUNO.

ESAS PAVOJINGAS VISUOMENĖS TVARKAI.

Be to da jis esąs ir nenorma-
laus proto, nes pats norėjęs
pasirašyti savo ištremimo
aktą.

Buvusis Lietuvos diktato-
rius, Augustinas Voldemar-
as, jau areštuotas ir ištrem-
tas iš Kauno kaipo "pavo-
jingas visuomenės tvarkai ir
apsaugai žmogus." Išgabo-
no jį Kretingon, kur yra val-
stybei priklausantis dvaras.
Jis ištremtas tenai vienimės
metams ir kartu su juo išvy-
ko jo francuzė moteris. Kre-
tingoj jis gyvens po priežiū-
ra, kad nepabėgtų.

Tokių žinių iš Kauno prane-
ša Associated Press. Ji
priduria, kad sykiu su Vol-
demaru išvažiuo i Kretin-
gą ir jo mažas augintinis,
kuris pernai buvo sunkiai
sužeistas, kada ant Volde-
demaro gyvybės buvo pa-
darytas pasikėsinimas.

Voldemaro ištremimą pa-
sirašė Kauno miesto komen-
dantas, pulk. Salevičius. Jis
skamba taip:

"Remianties visuomenės
apsaugos taisyklėmis, prof.
Voldemaras yra ištremia-
mas metams laiko i Kretin-
gą, kaipo pavojingas vietos
tvarkai ir apsaugai asmuo."

Sakoma, kad vyriausybė
su Juozu Tubeliu priešaky

ilgai svarstė, ką su Volde-

maru daryti: ar jį uždaryti i
Varnius, ar areštuoti už val-
stybės išdavimą ir pasodinti
kalėjiman. Galų gale ji
nusprendė ištremti jį, nes
priejo prie įsitikinimo, kad
jis yra nenormalaus proto,
arba, kaip lenkai sako, turi
"bziką" galvoj.

Jo proto nenormalumas
yra išvedamas iš to, kad jis
vis dar skaito save "teisėtu
premjeru ir užsienio reikalų
ministeriu," ir kaipo toks,
jis butinai norėjo pats pasi-
rašyti savo ištremimo proto-
kolą.

Visi Voldemaro rakandai
tapo užrakinti ir užantspau-
duoti valstybės antspauda.
Voldemaras butinai norėjo
da ir savo private antspau-
dą ant jų uždėti.

Kartu su Voldemaro su-
ėmimu tapo uždarytas ir jo
laikraštis "Tautos Kelias."

Valdžios rateliuose kal-
bama, kad Voldemaro ša-
lininkai, kurie buvo susior-
ganizavę i "Geležinį Vilką"
ir kurių skaičius siekia 20-
000, taip pat pasidarė pavo-
jumi viešai tvarkai ir ramy-
bei.

Voldemaras dabar yra 47
metų amžiaus. Jis išbuvo
Lietuvos diktatorium nuo
1926 iki 1929 metų. Jis pa-
dėjo nuversti Šlezevičiaus-
Griniaus valdžią, o dabar ir
pats nuverstas.

Baisi Tiltų Katastrofa.

Pereiną savaitę Vokietij-
jos mieste Koblenz žmonės
apvaikšėjo Pareinės iš-
liuosavimą. Didelės minios
suėjo ant tilto, kuris eina
per Mozelės upę netoli jos
susiliejinimo su Reinu, bet til-
tas neatlaikė didelio sunku-
mo ir ilūzo. Vyrų, moterų
ir vaikų sukrito vandenin ir
pasidarė baisus reginys.
Gelbėti juos buvo sunku, nes
nebuvo pakankamai laivų,
ir 37 asmenys žuvo, jų tarpe
19 moterų ir merginų ir 4
maži vaikai. Ir taip džiaugs-
mo šventė pavirto didžiausiu
liudėsiu. Dėl šitos prie-
žasties visoj Vokietijoje tapo
atsauktos visos pasilinksmi-
nimo pramogos.

PRIMĖ 7,000 DARBININKŲ.

Camden, N. J. — Victoro
radio kompanija čia paskel-
bė, kad ji priėmusi 7,000
naujų darbininkų ir greitai
laiku pradėsianti daryti po
9,000 radio setų i dieną.
Apie rugpiučio pabaigą jos
dirbtuvėj čia dirbsia 20,000
darbininkų.

AFGANISTANE VĖL REVOLIUCIJA?

Londono "Daily Herald"
gavo iš Pešavaro žinių, kad
Afganistane jau pradėjo
rugi revoliucija prieš kara-
rių Nadirą. Ją organizuoja
šalininkai buvusio uzurpa-
toriaus Bašai Sakao, kuri
Nadiras nesenai nuvertė
nuo sosto ir pakorė.

Žydų Panika Rumunijoje.

Besarabijos mieste Uri-
ve pereiną pėtnyčią buvo
nušautas žymus žydų veikė-
jas, Solomon Landau. Uri-
ve buvo bazaras ir tenai ru-
munų profesorius Mache-
don tą žydą nušovė aky-
vaizdoje simtų žmonių. Su-
imtas užmušęs pasisakė,
kad jis žydų nekencias ir to-
dėl jų vadą užmušęs. Uri-
ve žydai labai nusigandę,
nes mano, kad tai yra pra-
džia organizuojamo prieš
juos pogromo. Jau kelinta
diena kaip mieste stovi už-
darytos visos žydų krauvu-
vės ir žydai gatvėse visai
nepasirodo. Tuo pačiu laiku
Galatzto mieste žydų kvar-
tale kilo gaisras ir sunaik-
no daug namų ir krautuvų.
Manoma, kad ugnis buvo
padėta žydų priešų.

VOKIEČIŲ POLICMANAI NESIOS "GAZO" PIŠ-TALIEIUS.

Vokietijoje išrasta naujas
pištalietas, kuris sauja "ga-
zo kulipkomis." Tos kulip-
kos sprosta ir paskleidžia
tokį gazą, kad žmogus ne-
tenka žado, nors vėliaus at-
sigauna sveikas. Tais pišta-
lietais dabar bus apginkluo-
ti visi Prusijos policmanai.

NUMUŠĖ DARBININKAMS ALGAS.

National Cash Register
kompanija paskelbė, kad ji
numušė savo darbininkams
10 nuosimčių algos. Kurie
gaudavo po \$20 i savaitę,
dabar gaus tik po \$18.

Tveria "Juodą In-ternacionalą."

Anglijos spauda daug ra-
šo apie slapta klerikalų susi-
rinkimą Paryžiuje, kur da-
lyvavo kardinolas Bourne,
kardinolas Verdier, ir kiti
popiežiaus agentai. Tame
susirinkime buvę nutarta
kurti "Bažnytinę Tautų Ly-
gą," kurion turi but su-
trauktos visos Romos kato-
likų valdomos šalys. Tą ly-
gą popiežius paskui ketina
naudoti savo politikos tiks-
lams. Anglijos laikraščiai
daugiausia domisi tuo fak-
tu, kad Francuzijos spaudoj
apie šitą klerikalų susirinki-
mą nebuvo jokių žinių: yra
spėjama, jog popiežiaus
agentai yra papirkę francu-
zų spaudą, kad nieko apie
tai nerašytų.

KYNUOSE UŽMUŠTA 5,000 MAISTININKŲ.

New Yorke gauta žinių,
kad Kynuose, palei Lun-
ghai geležinkelį, maistinin-
kai atakavo valdžios kariu-
menę, kuri netik atėmė tą
ataką, bet išmušė maistinin-
kus iš jų priešakinių apka-
sų ir pati juos užėmė. Mušis
tesėsi kelias dienas ir mai-
stininkų krito 5,000.

FORDO DIRBTUVĖS STOVĖ UZDARYTOS.

Fordas paleido savo dar-
bininkus "atostogų" ir už-
darė visas dirbtuves. Išpra-
džius tos atostogos žadėjo
tęstis tik dvi savaites, bet
dabar da ilgiau pratestos.

Italijoje Baisus Žemės Drebejimas.

Vidurinėj Italijoje pereiną
savaitę buvo smarkus žemės
drebejimas. Žemė drebėjo
kelias dienas ir pridare bai-
sius nuostolių. Žuvusių ir su-
žeistų žmonių skaičius tik-
rai da nėra žinomas, bet
manoma, kad bus nemažiau
kaip 4,000 užmuštų, apie
5,000 sužeistų ir arti 1,000-
000 žmonių be pastogės. Iš
85 miestų ir kaimų liko tik
griuvėsiai. Negana to, pas-
kui pakilo dar baisi audra,
kuri Venecijos apeliokėj
12 žmonių užmušė ir 100
sužeidė. Pradėjus žemei
drebėti, dievobaimingi žmo-
nės ėmė rinktis i bažnyčias
ir melstis. Bet tuoju ėmė
griuti bažnyčios ir maldi-
ninkai žuvo jose kaip slas-
tose.

Sutrukus gazo rynomis
miestuose kilo dideli gais-
rai, o paskui užviešpatavo
tamsa ir šurpas. Dabar ka-
reiviai ir policija atkasinėja
griuvėsius ir laidoja lavo-
nias. Daugelyje vietų žuvo
išstos šeimos, neliko nei
vaikų, nei tėvų.

NIEKAS NEATSIIMA DEGTINES.

New Yorke uostan garlai-
vis iš Hamburgo atvežė
daug spausdinamos popie-
ros. Bet muitinės valdinin-
kai surado, kad tos popie-
ros vidury yra paslepta už
\$90,000 degtinės. Iki šiol da
niekas neatėjo tos "popie-
ros" atsiimti.

APŽVALGA

KAS GIMDO EMIGRACIJĄ.

Emigrantais mes vadiname tuos žmones, kurie palikę savo gimtąjį kraštą išvažiuoja į svetimą šalį gyventi.

Kiekviena tauta turi emigrantų. Lietuvių tautos, sakoma, apie trečią dalį gyvena emigracijoje; daugiausia Amerikoje.

Kas gi emigraciją pagimdė? Kas verčia žmones palikti savo tėvų kraštą ir dangintis į svetimus kraštus?

Į šitus klausimus „Jaunimas“ atsako taip:

„Žmonės į svetimus kraštus važiuoja įvairiausių priežasčių dėlei. Daugiausia emigruoja žmonių iš tų kraštų, kur maža vietos, nėra darbo, trūksta duonos. Paskui, gali būti ir politinė emigracija. Pavyzdžiui, dabar keli milijonai yra rusų emigrantų. Mat, šiandien bolševikų Rusijoje tokios politinio gyvenimo sąlygos, kad milijonai žmonių negali sugyventi su esama politine santvarka ir turi eiti arba į kalėjimus arba bėgti užsienį.

„Caro priepaaidos laikais ir lietuvių veikėjai kentė ištėrimus, buvo kalėjimuose, o dalis, kurie spėjo, emigravo į užsienius. Vadinasi, politinių emigrantų esama tada kai kurioje valstybėje įsigali arba despotija (priepaaidos), arba dideli kitaip manančių persekiojimai.“

Politinių emigrantų mes turime daug iš senų caro laikų. Nemažiau jų turim ir dabar, esant Lietuvai nepriklausoma valstybe. Lietuvos fašistų despotizmas tukstantčius Lietuvos vaikų išsklaidė po Braziliją, Argentą, Kanadą, Vokietiją, Latviją ir kitus kraštus. „Jaunimas“ apie tai neužsimena, nes už tai karo komendantai įkištų jo redaktorius į kalėjimą.

Priepaaidoj žmonės gyvendami meta viską ir bėga iš savo krašto, arba, neteikė kantrybės, griebiasi ginklo ir despotus žudo. Kaip lietuvių dabar gyvena fašistų diktatorius, mes matom iš to paties laikraščio. Jis sako:

„Jei dabar būtų galima laisvai Amerikon važiuoti, tai daugiau negu pusė Lietuvos piliečių, gal, jau būtų Amerikon išvažiavę.“

Mes visuomet sakėm, kad diktatura yra didžiausia kraštui nelaimė.

LIETUVOS KLERIKALAI AIMA NUOJA.

Visi žinom, kad Lietuvos liaudis dar daug atsiliks nuo kitų tautų. Tai yra dėl to, kad ilgas amžius Lietuva buvo paversta svetimu. Tapus Lietuvai nepriklausoma valstybe, buvo sukursta teigti kodaužiausia mokyklų. Bet nuo 1919 metų ligi 1926, Lietuvą valdė klerikalai. Jie tai pristigę daugiausia tikybinių mokyklų, kur visas mokslas buvo tempiamas ant klerikalų ko karpalio. Žinoma, tokios mokyklos negalėjo ir negali išauklėti žmoguje laisvo proto ir savitovybės. Tokios mokyklos išauklėjo klusnius, nusizeminusius kunigų pakalikus.

Budami valdžioj klerikalai persekiojo kitaip manančius mokytojus, terorizavo juos ir laisvesnes mokyklas uždarinėjo. Taip atsitiko su Mariampolės Reale gimnazija ir daugeliu kitų.

Savo tikybinių mokyklom laikyti klerikalai pinigų imdavo iš valdžios išdo. Valdžia gi tuos pinigus su rinkdavo mokesčiais iš Lie-

tuvos piliečių, kurių tarpe didelis nuosimtis yra žydų, protestonų ir kitokių. Suprantama, kad visų piliečių pinigais remti vienos tikybos mokyklas yra neteisinga ir negražu.

1926 metais žmonių patatyta demokratiškoji valdžia būtų šį netaktą pataisius. Bet kunigai su fašistais ją nuvertė. Tėciaus ir fašistų valdžia tikybinių mokyklom pradėjo apkarpyti teikiamas sumas. Taip štai, klerikalų leidžiamas „Musų Laikraštis“ aimanuoja, kad švietimo ministerija nukirpo moterų draugijos seminarijai net 50 nuos. duodamų sumų. Girdi:

„Lietuvių moterų kultūros draugija visoje Lietuvoje žinoma savo visam kraštui naujingomis mergaičių ugio ruošos mokyklomis ir ji yra katalikiška draugija. Jos mergaičių seminarija Kaune yra viena pavyzdgingiausių tos rusiš mokyklų ir einant konkordatu pripažinta Jo Exelencijos Kaimo Arkivyskupo Metropolito konfesinė (tikybinių) mokykla ir kaip tokią turi valdžia lygiai šelpti, kaip ir visas kitas mokyklas. Dėl tokio švietimo ministerijos žygio minėtos seminarijos laikytojai ir mergaičių tėvai įteikė J. E. Resp. Prezidentui skundą.“

Bet jei šelpti katalikų tikybines mokyklas, tai reikia šelpti ir žydų, ir pravoslavų, ir protestonų, ir marijavitų, ir kitas. Tuomet valstybinėms mokykloms niekas nelieka, o Lietuva tampa įvairių zokoninkų šalim.

LIETUVIS STALINO PADEJEJAS.

„Lietuvos Žinios“ rašo:

„Paskutiniam kompartijos kongrese Maskvoje labai žymia role vaidina, kaip uolus Stalino rėmėjas ir visokių opozicionierių edikas, Vareikis. Jis yra lietuvių tautybės, kilęs iš Kaunijos, daro didelę karjerą ir tur but neužilgo susilauks dar aukštesnių paskyrimų.

„Dabar Vareikis yra Veiko (visos SSSR. centro vykdomojo komiteto) narys ir komunistų kongreso prezidiumo narys.

„Pirmiau budavo provincijos Gubispolkono pirmininku — Vitebske, Kaukaze (Baku). Baku mieste jį praminė „Tramvaikiu“ už tai kad jam ten pirminkaujant pravesta tramvajaus linija.“

Tai gi išrodo, kad Vareikis yra da stambesnė žuvis bolševikų prude, negu Kapsukas ar Angarietis.

PATRIOTAI ISDAUŽE LANGŲ UŽ 15,000 LITŲ.

Mūsų skaitytojai jau žino, kad Lietuvos patriotai Kaune buvo suruošę andai patriotišką demonstraciją prieš lenkus ir savo patriotizmą jie demonstravo daugyumu lenkamų langų.

Kauno laikraščiai praneša, kad šiomis dienomis tenai turėjo but tų „karžygių“ byla taikos teisme, bet taikos teisėjas turėjo persiusti ją apygardos teismui, nes lenkai pareikalavo 15,000 litų atlyginimo už išdaužytus langus, o sprestį tokias sumas, tai jau apygardos teismo kompetencija.

Apygardos teismas, žinoma, turės pripažinti, kad už išdaužytus langus reikia užmokėti.

Tie patriotai dabar turėtų pasiklausti savęs, kokia Lietuva naudai iš jų patriotizmo?

Gyvenimas yra kaip trapi vaza; ją sudaužyti yra labai lengva.

A. Assolant.

Naujoji Gelžkelio Stotis Clevelande.

Šiomis dienomis Clevelando mieste buvo atidaryta nauja gelžkelių stotis, kuri bus žinoma vardu „Union Terminal.“ Jos pastatymas kaštavo apie \$150.000.000 ir joje tilps didelis viešbutis, bankas, statybos birža ir daug kitokių biznio įstaigų.

LATVIJŲ PRASIDĖJO SEIMYNŲ ĮRIMAS.

Krikščionybės pamatais paremta šeima Latvijoje pradėjo jau griuti. Štai ką praneša „Lietuvos Žinios“:

„Latvijoje kasmet persiskyrimų skaičius auga. Dabar kiekvieną savaitę vien tik Rygos apygardos teismas svarsto į savaitę apie 70 persiskyrimų bylą. Vyriausia persiskyrimų priežastis—vienos ar kitos pusės neistatymai. Mažiau—nesutvarkęs vedusių gyvenimas. Dažniausiai persiskyrimų bylas pradeda vyrai. Yra prašymų gauti persiskyrimą „dėl temperamento skirtingumo“ ir t.t.“

Pas latvius, kaip ir pas kitas krikščionių tautas, moteris iki šiol buvo labai pažeimta. Vyras buvo šeimos galva, o pati—niekas. Jis galėjo ją ir mušti, o ji negalėjo net pasiskųsti. Ji kentėjo, nes ji silpnesnė.

Bet 20-tas amžius yra revoliucijų amžius. Pareikalavo ir moteris savo teisių. Ji jau iškovojo sau balsavimo teisę ir dabar pradėjo reikauti lygių teisių su vyru šeimynoje. Išauklėti krikščioniškoji dvasioji, vyrai nenori moterims per daug laisvės pripažinti, dėl to kyla nesutikimai ir šeimynos griūva.

SEŠKOMAS AR TRIPORIS

„Naujienos“ sako, kad dabartinė Lietuvos valdžia susideda iš šeškomos. Šeškomas, tai šešių žmonių komitetas. Iš tiesų, Lietuvos „nacionalistų“ dabartinis laikas kaip tik šeši asmenys ir sudaro. butent: Smetonos ir Tubelio pačios, Smetona ir Tubelis, paskui Tamošaitis ir Mironas.

Bet šita kombinacija galima padalyti da ir kitaip. Smetonienė ir Tubelienė yra abidvi lenkės ir seserys Chodakowskaitės; Smetona ir Tubelis yra abudu švogeriai, o Tamošaitis ir Mironas yra abudu kunigai. Tai gi gali pasakyti, kad Lietuvą dabar valdo savotiška „traicė“: dvi lenkės seserys, du švogeriai ir du kunigai.

Lietuvos prekyba su Amerika prasidėjo 1920 metais. 1921 metais prekybos apyvarta buvo \$50.000. 1925 metais metinė prekybos apyvarta siekė \$2.000.000. 1929 metais Lietuva eksportavo Amerikon už \$530.000 prekių, o pirkio iš Amerikos už \$1.630.000. Bendra apyvarta tais metais buvo \$2.160.000. Tai gi Lietuvos išvežimas Amerikon tris kartus mažesnis negu įvežimas.

Ar Aukuojam, Kur Reikia?

Amerikoje dabar šiauria bedarbė. Gyveni žmogus ir dairaisi, ar suvesi galus su galais. Vienok, pažiūrėjus plačiau į gyvenimą, matosi, kad mes dar nesam taip jau blogoj padėty. Neblogiausia pavalgę, vidutiniškai apsirėngę, daugumoj automobiliais važinėjame, namuose turim gerų rakandų. To visai neturi Lietuvos darbo žmonės.

Jeigu paimsim lietuvių katalikų ir bolševikų srioves, tai pamatysim, kad tie žmonės labai daug savo pinigų išmeta ir visai nereikalingiems dalykams. Vieni užlaiko bažnyčias ir kunigų armiją, o kiti užlaiko ir šeria visą būrį dykaduonių agitatorių. Ir vieni ir kiti jie daug aukauja, tačiau neprasčiaus gyvena už tuos, kurie niekur nieko neduoda. Aukos, pasiūdo, labai daug žmogaus nenuskriaudžia. Jeigu jis nebūt davęs dolerio-kito kunigui ar komisarui, tai jis būtų išleides tą pinigą kur kitur.

Taip lygiai pasakoja ir būvė rukoriai. Sako, rukiau—pinigų neturėjau, dabar mečiau—ir vistiek jokios žymės kišeniu nematyti.

Ir teisybė sako. Butų žymė tik tuomet, jei mes metamus į šalį centus užrakintume po raktą. Gale metų mes pastebėtum šiokių-tokių sutauptų, kurias pirmiau išmesdavom į šalį. Vienok, praktikoje žmonės taip nesielgia.

Apie tai aš kalbu dėl to, kad noriu parodyti, jog mes galim geram tikslui paaugti ir nejausim savo biudžeto apskunkinimo.

Šį kartą aš noriu paliesti lietuvių vidurinę srovę ir socialistus. Šiandien mes nestatom bažnyčių, neužlaikome nei juodų, nei raudonų agitatorių. Šiandien mumi niekas nelenda į akis aukų prašydami. Bet ar mes dėl to turtingesni? Ne! Susilaikymas nuo aukavimo geram tikslui mūsų turtų nepakels. Kam gi mes turim aukuoti? Kur gi tie gerieji tikslai? Taip, jų yra.

Vieni iš mus yra aktyvūs socialistai, kiti jiems priitariam. Mes visi linkim žmonių laimės. Mes nedarome skirtumo tautų ir rasų tarpe. Visi dori darbo žmonės yra mūsų broliai. Vienok, instinktyviai mes jaučiam daugiau prisirišimo prie tų žmonių, prie tos tautos, iš kurios mes išėjom. Pirmoj eilėj mus domina mūsų tautos žinios, mūsų vientautių gyvenimas. Nenuostabu todėl, kad mes,

nors daugumoj esam šios šalies piliečiai, domimės, rašome ir svarstom Lietuvos politinę padėty. Rodos, kas mumi darbo, kaip ten Lietuva tvarkosi? Bet ne: mumi rupi ir mes jiems darom gerus siūlymus.

Šiuo kartu, kaip žinoma, lietuvių liaudis velka diktatūros jungą. Liaudis be vadų—bejėgė. Ji viena nesugeba nusikratyti vergijos pančių. Todel kiekviena despotija pirmoj eilėj prasalina sau iš kelio liaudies vadus. Šiandieną Lietuvos darbo masių vadai sugrįžti kalėjimuose. Šimtai jų baigę savo gyvenimą ar nuzudymu, ar ligos pakirsti. Jų šeimynos, jų mairių būrį dykaduonių agitatorių. Ir vieni ir kiti jie daug aukauja, tačiau neprasčiaus gyvena už tuos, kurie niekur nieko neduoda. Aukos, pasiūdo, labai daug žmogaus nenuskriaudžia. Jeigu jis nebūt davęs dolerio-kito kunigui ar komisarui, tai jis būtų išleides tą pinigą kur kitur.

Gal mes šelpiam juos? Pasakysiu, kad, beveik ne. „Keleivis“ tilpo žinia, kur Lietuvos socialdemokratų partijos sekretorė adv. L. Purėnienė duoda apyskaitą politinių kalinių šelpimo. Iš jos mes sužinome, kad mes, amerikiečiai, tiems nelaimingiesiems paaukavom vos \$138.49. Per šėsis mėnesius mes tik tiek mažai davėm tokiame butinam dalyku! Išties, mums gėda. Gėda mums todėl, kad Lietuvos darbininkai per tą patį laiką sumetė net \$600.76. Neaugi pas mus taip atbuko jausmai, surambejo širdys?

Tai gi, socialistinė ir visa demokratinė srovė, atbuskime! Pagalvokim ir įsivaizduokim tų tukstantių darbo žmonių vadų likimą. Lai sujaudina mus našlaicių ašaros!

Buvau kalėjime aš pats ir todėl žinau, kokį dvasiai teikia peną sušelpimas kalėjime. Nesvarbu tas maistas, kurį gauni nuo gerų žmonių; svarbu tas, kad matai, jog tave užjaučia, tave prisimena.

Duokim sau žodį nuo šiandien, kad išnaudosim kiekvieną progą, aukausim patys ir kitus raginsim aukant Lietuvos politiniams kaliniams. Negalėdami patys tiesioginiai nusiusti surinktu aukų, kreipkitės ar į „Keleivio“, ar į „Naujienų“ redakcijas, o jos, manau, mielai noru patarnaus, t. y. persiųs aukas ten, kur reikia.

Giraitės Zentas.

Fašistų Smurtas Suomijoje.

Suomijos fašistų judėjimas vadinasi Lappua vardu, o to judėjimo dalyviai—lappujiečiai. Jie susideda daugiausia iš ukininkų ir šiaip reakcinio elemento. Kol kas svarbiausis jų tikslas, tai kovą prieš komunistus.

Paskutinėmis dienomis Suomijos vyriausybė buvo įnešus parlamentan pasiūlymą pakeisti 3 įstatymus: (1) valstybės apsaugos įstatymą, (2) spaudos įstatymą ir (3) rinkimų įstatymą. Pasinaudodami ta proga, lappujiečiai tuojau pareikalavo, kad Suomijoje būtų panaikinta proporcinė rinkimų sistema, o įvesta majoritarinė sistema, tokia kaip Amerikoje. Visi žino, kad Amerikoje rinkimų tvarka yra viena iš atžagareiviskiausių. Mažesnę partijos čia visai negauna atstovybės valdžioje. Tai gi tokios tvarkos nori ir Suomijos fašistai. Negana to, jie reikalauja, kad parlamento atstovų skaičius būtų sumažintas nuo 200 iki 150 ir kad rinkimuose galėtų dalyvauti tik tie piliečiai, kurie moka mokesčius. Tuo būdu visi bedarbiai ir šiaip biednuomenė, kuri neturi iš ko ir už ką mokesčius mokėti, nuo rinkimų turi but pašalinta.

Tai „patriotų“ reikalavimas.

Bet da ne tame tų juodašimčių smurtas. Jų atstovas Kosola atvyko į Helsinkį (Helsingforsą) ir pradėjo grasinti parlamentui musolinisku žygiu. Girdi, jeigu parlamentas jų reikalavimų neįsipildys, tai jis duosias ženklą—ir tuojau prasidėsias lappujiečių žygis ant Suomijos sostinės. Jis sako, kad su lappujiečiais stoja milijonai finų ir jie bematant gali užimti visą Helsinkį, kaip Mussolini anais metais su savo fašistais užėmė Romą.

Bet ir to da ne gana. Suomijos parlamente yra 23 komunistai. Kada šiomis dienomis susirinko nepaprasta parlamento sesija, tai komunistų atvyko tik 15. Pasirodė, kad kitus parlamentato atstovus komunistus yra pagrobę ir kažin kur nudėję lappujiečiai.

Socialdemokratai ir švedai atstovai pakėlė parlamente protestą prieš tokią lappujiečių smurtą. Jie pareikalavo, kad valdžia ištirtų komunistų pagrobimo aplinkybes ir suimtų kaltininkus.

Helsinky buvo išplatinti atsisaukimai, kuriuose slapstas komunistų komitetas ragina visus Helsinkio darbininkus rengti demonstracijas. Policija ėmėsi priemonių, kad tos demonstracijos nevyktų.

Liepos 2 naktį Lappua šalininkai pastebėjo traukinį iš šiaurės Suomijos į Helsinkį vykstantį nuo seimo atstovus komunistus. Atsto-

vai buvo prievarta ištraukti iš traukinio ir nuvežti nežinoma kryptim.

Suomių laikraščiai rašo, kad paskutinėmis dienomis suomių buržuazinės partijos pradėjo remti lappujiečių arba fašistų judėjimą. Helsinky kalbama, kad užsienių reikalų ministeris Procope palaiką glaudžius ryšius su Lappua judėjimo vadais. Iš tam tikrų žymių matyti, kad dauguma vyriausybės narių perėjo į lappujiečių pusę. Tuo tarpu prieš lappujiečius pasisako tik darbininkų partijos, butent, socialdemokratai ir komunistai.

Suomijos vyriausybė rezignavo.

Vėlesnės žinios iš Suomijos praneša, kad vyriausybė pasitraukė. Atsidarius antram parlamento posėdžiui, ministeris pirmininkas pasakė parlamente ilgą kalbą, kurioj gynė vyriausybės pateiktus tris įstatymų projektus, nukreiptus prieš komunistų judėjimą. Po ministerio pirmininko kalbos įvyko gyvi debatai. Vyriausybės įstatymų projektus griežtai kritikavo komunistai, socialdemokratai ir švedai. Tik po trukusingo pasikeitimo nuomonėmis parlamentas nutarė perduoti vyriausybės projektus atitinkamoms komisijoms. 10 val. vakare parlamentas balsavo socialdemokratų pasiūlytą nepasitikėjimo formulę. Pasiūlymas buvo atmestas 112 balsų prieš 69. Tuo būdu parlamentas pareiškė vyriausybei pasitikėjimą, tačiau 11 val. vakare ministeris pirmininkas Kallio atsisakė pas respublikos prezidentą ir įteikė jam atsistatydinimo prašymą. Ministeris pirmininkas pareiškė, kad kabinetas nutarė atsistatydinti, norėdamas tuo būdu suteikti galimumą sudaryti dešiniąją vyriausybę „plačiais koalicijos pamatais.“

Prezidentas rezignaciją priėmė ir tuojau pradėjo tartis su reakcinėmis partijomis dėl sudarymo naujo kabineto.

Tai gi vidutinė Suomijos politika staiga pakrypo dešinėn. Ir įdomus supuolimas—kaip Italijoje fašizmas pagimdė komunistų pakeltas sumas, taip ir Suomijoje dabar kilo reakcijos banga vien tik dėl komunistų triukšmavimo.

Apie moterį blogai mano ir aštriai ją teisia tik tai, kas yra daug ją piktam naujojo.

Hammerling.

Karas yra toks šlykštus, nereikalingas ir kveilas buržuazijos išmisas, kad, man rodos, žmonės turėtų but baidžiami vien už manyją apie jį.

P. E.

PAJAUTA

LIZDEIKOS DUKTE

ISTORINIS ROMANČAS
ARBA LIETUVA XIV SIMTMETyje

Tai yra begalo įdomus skaitymas.

Knyga susideda iš 45 šaunių romancų, 468 puslapių, didelio formato.

Parąšyta garsaus rašytojo M. Bernatavičiaus.

Kas myli dailiąją literatūrą, patartina turēt šią knygą savo namuose. Ją galima gauti „Keleivio“ knygyne.

Kaina \$1.50.

Pasikalbėjimas Maikio su Tėvu

—Tegul bus pagarbintas, Maikie...

—Labo ryto, tėve!
—Sei, vaike, aš vėl noriu tavęs paklausti vieno daikto.

—Nagi?
—Gazietos rašo, kad Italijoje buvo baisiai didelis žemės drebėjimas. Tūkstančiai žmonių esą užmušta, o da daugiau sukoliečtyta.

—Tas tiesa, tėve.
—Na, gerai, Maikie, juk italionai yra katalikai, ar ne?

—Taip, katalikai.
—Ir šventas tėvas gyvena Italijoje, ar ne taip?

—Taip, tėve.
—Orait, Maikie, tai dabar aš noriu, kad tu man išvirozytum, kodėl Dievas užleido tokią didelę plėgą ant katalikiško krašto, o ne ant Rusijos, kur valdžią turi bedieviai?

—Jeigu žemės drebėjimas prigulėtų nuo Dievo, tai gal taip ir būtų kaip tu, tėve, nori—ji gal drebėtų Rusijoje, o ne Italijoje. Bet dalykas yra toks, kad Dievas su tuo nieko bendra neturi. Ir prie to da tau reikia žinoti, tėve, kad žemės drebėjimas nėra keno nors priemonė ką nors nubausti ar atkeršyti, bet aklas ir betikslis gamtos jėgų susigrūmimas. Kaip akiai ir betikslis trankos perkunija arba siaučia viesulas, taip akiai ir be tikslo drebėja žemė.

—Ar nemeluoji?
—Kad aš nemeluoju, tėve, tai ir tu pats gali įsitikinti. Tik atsimink, kad žemė drebėta netik tenai, kur stovi miestai ir kaimai, bet ir tokiose vietose, kur žmonių visai nėra. Ji drebėta tyruose, po jūreimis ir kitur. Bet tankiausia ji drebėta tokiose vietose, kur yra didelių kalnų ir vulkanų. Italijoje yra du visiems žinomi dideli vulkanai, butent Vezuviusas ir Etna, todėl tenai tankiausia ir drebėta žemė.

—O kas tai do per vieną, Maikie, tie vulkanai? Ar tai kokie burtininkai?
—Tai ne burtininkai, tėve, bet tokie kalnai, iš kurių tankiai veržiasi dumai ir ugnis.

—O kas tenai tą ugnį kurrena, Maikie?
—Jos niekas nekurena, tėve. Ji tebera da neužgesus nuo tu laikų, kada visa mūsų žemė buvo ištisas ugnies kamuolys.

—Man rodos, kad tu čia mane fulini, Maikie. Aš sykį girdėjau vieną studentą aiškinant, kad mūsų žemė

kitąsyk buvo sušalusi į ledą kamuolį, o tu dabar man sakai, kad ji visa degė kaip ugnis. Taigi pasakyk man, katras judviejų yra didesnis melagis: jis ar tu?

—Ir jis teisybę sakė, tėve, ir aš nemeluoju. Mokslininkai beveik visi sutinka, kad žemė yra atsiskirusi dalis medžiagos nuo saulės. Saulė tebėra da ugnies stovyje. Atsiskirusi nuo jos mūsų žemė irgi per ilgus metus buvo ugnies kamuolys. Per milijonus metų dalis jos karščio išsiekvojo į erdvę, paviršius atvėso ir susidarė kieta pluta, ant kurios šiandien auga augmenys ir mes gyvenam. Bet po ta pluta vietomis tebėra da įkaitusios medžiagos. Tą parodo ugnakalniai, per kuriuos tankiai veržiasi iš žemės gelmių karšta lava ir kartais buna žemės drebėjimai. Taigi aš tau nemeluoju, tėve, kad mūsų planeta buvo kita syk ugnies stovyje. Bet nemelavo ir tas studentas, kuris sakė, kad žemė buvo apšalus ledais, nes jos paviršiuje ir sluogsnuose yra užšalusių žymių, kurios liudija, kad apie 50 tūkstančių metų atgal ištikrų žemės kamuolys buvo apdengtas ledais. Tas laikotarpis yra žinomas kaip Ledų Gadynė. Bet tai buvo tik ant žemės paviršiaus. Jos viduriuose ir tuomet turėjo but tas pats karštis, kuris randasi dabar.

—Tai tu, Maikie, sakai, kad nuo to karščio paeina žemės drebėjimai?

—Taip, tėve.
—O aš tau pasakysiu, kad žemė drebėta dėl to, kad svietas per daug jau ištirko.

—Bet tu pats, tėve, pastebėjai, kad ji drebėta daugiausia Italijoje, kur gyvena dievobaimingiausi katalikai, o bedieviškoj Rusijoje visai ne drebėta. Taigi šitas faktas nesutinka su tavo tvirtinimu. Be to, žemė drebėta netik šiandien, bet ji drebėjo ir senovėje. Buvo laikas, kada ant jos nebuvo da jokios gyvybės, o ji jau drebėjo ir tuomet.

—O iš kur tu tą žinai, Maikie?
—Tą parodo kalnai, tėve. Kalnai susidarė per didelius žemės drebėjimus, kada jos pluta smarkiai kilnojosi ir lankstėsi.

—Na, gerai, Maikie, aš pasikalbėsiu apie tai su zakristijonu; pamatysiu, kas jis sakys.

PIRMAS PASAULY PARLAMENTAS.

Siemet sueina 1000 metų nuo Islandijos parlamento įsteigimo. Tai seniausias parlamentas visame pasaulyje. Todel jo paminėjimas turi didelės reikšmės. Iškilmės prasidėjo birželio 26. Danijos karalius atidarė trijų dienų parlamento sesijas miestiečių Thingvelli, kur 930 m. susirinko Islandijos vikingai ir paruošė demokratiską konstituciją.

Islandija (Iceland) turėtų reikšti ledų žemę. Tuo tarpu, ačiū Golfstroto šilumai šrovei, žiemos ten nėra labai šalios, o vasaros tiesiog ideališkos.

Gyventojų Islandija turi apie 100 tūkstančių, o jos sostinėje Reykjavik gyvena 25.000 žmonių—ketvirtadalis visų šalies gyventojų.

Geležinkelį Islandijoje nėra, bet Reykjavik miestas turi pakankamai automobilių ir palaiko susisiekimą oru. Neužilgo ruošiamasi įvesti tramvajus. Ryšius su kitais pasaulio kraštais palaiko pagalba laivų, kurie tvarkingai plaukioja. Islandiečiai turi ir nemažai radio priimtuvų.

Užsienio prekyba siekia 100 milijonų dolerių. Eksportas prašoka importą beveik penkišiais milijonais dolerių. Valstybės išlaidos yra labai mažos, kadangi ji neturi nei armijos, nei karo laivyno. Bet užtat ji tikrai gali pasididžiuoti savo mokyklomis ir naujai įsteigtu universitetu. Ištisus nepaprastus darbas, kad šimto tūkstančių tautelė turi savo universitetą!

Nors Islandija pageidavo, kad atsilankytų į šiltesnės daug svetimšalių, tačiau ji negailejo juos apsupinti butais. Dauguma atsilankiusių turėjo suvesti tuose laivuose, kuriais jie atplaukė.

Beveik 600 metų prieš Kolumbo kelionę į Ameriką buvo sukurta Islandijos Althing'as arba parlamentas. Jis turi dvejus rūmus: žemesniuosius keturiolika atstovų: šeši jų yra žmonių renkami, o aštuonis paskiria žemesnieji rumai.

Tuo laiku, kai į Angliją įsiveržė danai, o Vokietijoje, Francuzijoje ir Italijoje žvangėjo ginklai, islandiečiai su-

sivieniojo ir sukūrė Althingą. Tai buvo nepaprastas įvykis, kadangi tai faktinai reiškė respublikos įsteigimą. Ta demokratiška respublika įstengė pasilaikyti tris šimtmečius su viršum. Visuose kituose kraštuose buvo jaučiama dvasiškių įtaka. Islandija išliko laisva nuo dvasiškių diktatūros — jos literatūra sukurė beveik išimtinai vietiniais.

Apie vidurį trylikto šimtmečio prasidėjo nesutikimai ir kivičiai, kurie privėdė prie to, kad 1262 m. Islandija prarado nepriklausomybę. Po to prasidėjo ilgi priešpauzės amžiai. Pasiliko tik gražūs atsiminimai apie praeitį. Danai vis labiau ir labiau pradėjo varžyti Althingo veikimą. Ant galo, 1800 m. jis visiškai tapo panaikintas. Bet neilgam, Althing'as 1845 m. ir vėl tapo atsteigtas. Nuo to laiko Islandijoje vis labiau ir labiau pradėjo pasireikšti tautinis judėjimas. Atsirado žmonių, kurie ėmė reikalauti nepriklausomybės.

Ir jų darbai nenuėjo niekais. Gruodžio 1 d. 1918 m. Danija suteikė Islandijai nepriklausomybę. Tačiau su Danija ji ryšių galutinai nenutraukė; ir dabar Danijos karalius yra skaitomas taip pat ir Islandijos karaliumi. Bet tai tik formališki ryšiai. Faktinai Islandija tvarkosi nepriklausomai. Ji turi savo parlamentą ir savo įstatymus.

Svarbiausios iškilmės dabar buvo Thingviller'e, kuris randasi apie 30 mylių nuo Reykjaviko. Mat, ten prieš 1000 metų susirinko pirmas Althing'as arba parlamentas. Pirmas ne tik Islandijoje, bet ir visame pasaulyje.

Islandijos iškilmės oficialiai dalyvavo Anglija, Danija, Vokietija, Francuzija, Belgija, Airija, Šveicarija, Italija, Čekoslovakija, Ispanija, Portugalija, Norvegija, Švedija ir Suomija. Jungtinės Valstybės ir Kanada pasiuntė po du delegatus.

Vienas įdomiausių dalykų iškilmėse buvo atvaizdavimas posėdžio senovės parlamente. Tam darbui vadovauti tapo paskirtas Haraldr Gudmundsson, pasižymėjęs islandiečių aktorius.

INKVIZICIJA PRIEŠ 370 METŲ.

Liuterio pasekėjų mirtis
Madride.

Madrido archyvuose rastos įdomus XVI amžiaus dokumentas, kuriame pasakojama, kaip 1559 m. miestely Valolide įvyko autodafė. Autodafė liudininkas taip rašo:

„Jau iš vakaro aikštėje buvo pastatyta ne mažiau kaip 200 didelių ir tvirtų papėdžių žiurovams. Žiurovų didelės minios jau iš pusianakties perpildė aikštę. Ant namų stogų, languose, visur buvo žmonės. Už geras vietas mokėta dideli pinigai.

„Princas Don—Carlos (14 metų) ir princesė Donna—Juana atvyko grandų (aukštųjų ponų), vyskupų ir didžiojo inkvizitoriaus lydimi. Ponia buvo puikioje, nors ir gedulo tualetoje. Kai princas ir princesė atsisėdė į savo vietas, buvo atvesti anie nuteistieji. Vyskupas Melchioras Kano pradėjo skaityti pamokslą, bet jo nebuvo girdėti dėl minios keliamo triukšmo. Po to atsisėdėjo Valenzo vyskupas. Pakėlęs aukštinį kryžių, vyskupas garsiai tarė: „Princas ir princesė teprieikia Dievo

akivaizdoje, kad visuomet gins švęčiausią Inkviziciją“. Princas ir princesė pasakė: „Amen“ ir pasidėdė visuomet ginti bažnyčios įrankį — inkviziciją.

„Teisėjas Vergara kreipėsi į nuteistuosius ir pradėjo skaityti tokį sprendimą: „Pirmas nuteistųjų yra daktaras Augustinas de Cazalla, kunigas ir jo didybės Karaliaus Karolio 5-jo pamokslininkas, eretikas ir Dievo prakeiktos Liuterio sektos pasekėjas. Tebunie jis sudegintas ir tuo grąžintas krikščionių tikybai ir katalikų bažnyčiai.

„Antras nuteistasis: Francisco Vivero, minėtojo daktaro Cazallos brolis, eretikas ir piktas nusizengėlis. Trečias nusizengėlis—dona Beatrice de Vivero, Beata minėto daktaro Cazallos sesuo, piktoji eretikė ir Liuterio sektos šalininkė. Tebunie ji sudeginta po to, kai ji padarys atgaile.“

Nuteistųjų sąrašas buvo da apie 31 pavardę. 16 susilaukė pasigailėjimo ir buvo nuvesti kalėti iki gyvos galvos, o 14 nuteisti mirti.

Iš 14 nuteistųjų mirti, 13

buvo pasmaugti ir po to sudeginti, o vienas bakalavras Gerecuela sudegintas gyvas. Nuteistoji Catalina de Ortega, 20 metų, prašė budelį, kad neleistų jai ilgai kankintis.

Aukščiausias stulpas buvo skirtas daktarui Cazalla, kuris buvo liuteronų bendruomenės galva. Karolis V-sis labai mylėjo Cazalla ir jis tikėjosi susilauksius pasigailėjimo. Bet jis buvo pasmaugtas. Budelis užnerė jam virvę ant kaklo ir pasmaugė jį prie stulpo. Kai visi nuteistieji jau buvo negyvi, jie buvo padėti ant laužo ir sudeginti.

Gerecuela nuteistas sudeginti gyvas stovėdamas, prie stulpo keikė inkviziciją. Tuomet jis buvo nudurtas albarda. Bet jis mirė didvyriškai: nestenėjo ir nešaukė iš skausmo.

Šventosios inkvizicijos įsakymu buvo iškasti Cazallos motinos kaulai ir sudeginti ant laužo už tai, kad ji pagimdžiusi tokį eretiką sunų.

Mergaitės ir Gėlės

Kada pražydę gėlės juokės
Nuo karštų saulės spindulių,
Aplink, mergelės pasipuošė,
Besirdžiai skynė žiedus jų.
Ir su vejeliu putimu
Dainas linksmas tyliai nuniavo,
Kad prisikynę daug žiedų
Papuoš su jais jos galvas savo...
Bet nepraejo nei dienos,
Vainike vyto tie žiedai.
Ir jos be gailėsčio, dejos,
Į purvą metė juos šaltai.
Ir nei viena neatmena iš jų,
Kad gėlės augo ir siubavo,
Kad skynė žiedus, vainiką pynė
Ir vainiku jos puošė galvas savo.

A. Byras

Montreal.

MOTINOS AKYS.

Kada saulė tekėjo, aš pirmą kartą iš amžino miego pabudau... Mano motina sakė, kad tai buvęs žavėtinasis rytas.

Saulė, pilnoj savo skaisrybė, meiliai ašarotą žemę bučiavo, pušų skarotas viršunes glamonėjo ir žilas, susimąčiusias pilkalnių kaktas švelniai glostinėjo. Pavėlgė mano motinos kambarėlio langan ir mane, pirmą kartą iš amžino miego pabudusią, vaivorykštės spalvomis mirgančių vilties kaspiniu apjuosė. Taip man motina sakė...

Kada saulė jau kiek kilstelėjo, ji pamatė mane pirmą žingsnį žengiant. Ji matė ir mano motinos atsargiai ištiestą glėbį, ji matė jos žvilgsnį, į mane įbėstą. Ji matė jos lupų šypseną...

Kad motinos žvilgsnio gėlmės pasiekus, kad jos lupų šypseną suprasminus — reikia būti motina...

Kada mano gyvenimo saulė buvo pusryčiuose, mano akys dėmėjosi aplinkinių horizontų; klausiaus pažįtamų ir visai man svetimų paukščių balsų, nesuvisokdama dar, kuris balsas kuriam paukščiui priklauso ir tu balsų reikšmė buvo man visai neaiški: man rodėsi, kad jie visi chore ir pavieniai, taip, kaip ir visas aplinkui sudaro tiktai vieną harmoniją. Taip man tada atrodė, kada mano gyvenimo saulė buvo pusryčiuose.

Tada mano motinos žvilgsnis lydėjo mane ilgų, šviesių spindulių, kaip paukščių takas ant dangaus. Lydėjo jis mane tylus, susikaupęs.

Mano žvilgsnis krito ant puikių kamelių ir rausvų radastų.

—Mama! — šuktelėjau džiugaudama, — kokios žavėtinios gėlės!

STOCKHOLMAS.

Švedijos sostinė, Stockholm, yra vienas gražiausių Europos miestų, turintis apie pusę milijono gyventojų ir yra didžiausias Švedijos miestas. Jis stovi prie siauros ir toli į kraštą išbraujančios Baltijos jūros, ties pat jos susiliejimu su Melaro ežeru. Miestas išsistatęs keliose didelėse salose ir dėl to labai žvilgsniui masina. Salos sujungtos dideliais tiltais. Miestas nors ir senas, bet visai moderniškas. Gatvės tiesios, plačios ir lygios, beveik visos meksfaltuotos. Gatvėse daug erdmu, oro ir šviesos. Daug yra sodų ir bulvarų. Be ilgų tankiausių medžių eilių, gatvės puošia gėlių klombai ir žalumynai. Aiškiai matyti, kad ne tik miestas, bet ir miestavietė ne viena kartą yra savo veidą keitusi, kol įgavo dabartinį pobūdį. Greta aukštų namų ir puikiai įtaisytų gatvių, riogso pirmą kartą, neliesta gamta pilkuodama staciom granti senom, kurių viršaus nesimato ir galvą užvertus.

Miesto švara ir judėjimo tvarka visų pirma matasi kitatėsiui akysna. Judėjimas eina kitoniškesne tvarka kaip mūsų krašte. Švedijoje einant ar važiuojant laikomasi kairiosios pusės. Judėjimas smarkiausias. Automobilai duzgia, kiek tik gali ir kryžkelėse puikiai prailenka be keno nors nurodymų. Judėjimą patys žmonės, be policijos pagalbos, tvarkosi. Stebėtina, kad ir nelaimingų atsitikimų dėl

judėjimo Stockholme mažiau, kaip kuriam kitam tolygiam miestui. Lekia, sakykim automobilis tiek, kad net oras ausyse švilpia ir staiga, netoli, skersai gatvę žingsniuoją flegmatišku žingsniu švedas. Kur kitur tokia promenada be abejo blogai baigtusi, bet švedijoje ji nei praeivį baugina nei soferį jaudina. Tik tokias atvejas paaškęja ko vertas žmogui ramumas ir sumanumas.

Mieste namai aukšti ir dideli, plačiais langais ir su daugybe balkonų. Bendros namų durys dažniausiai iš geležies ir stiklo.

Publika gatvėse nėra taip įvairi ir nemarguoja rubų įvairumu. Nesimato ten nei didelės prabangos apsirėdymo atžvilgiu, nei nusikurimo žymių. Net ir moterys atrodė ne taip ištaigingai apsiuvilkusios, ir kas svarbiausia, reta veidą apsimiltavus arba lupas nusidžiaus. Kalbant apie žmones, tenka pastebėti, kad jie aukšto ūgio ir nestoruliai.

Stockholmas, kaip senas miestas, turi daug įvairių įžymenybių. Nekalbant apie mokslo ir meno įstaigas, pažymėtina 15 aukštų dangoraižis.

Amerikos mieste imant tokio aukštumo namai ne kažin kas, bet Europoje aukščiausi namai. Pačiame namų viršuje ir ant stogo įrengtas restoranas, iš kur matosi puikus miesto vaizdas į visas puses. Tokiose namuose ir bendrai žemesniuose, žmonės kelia elektros keltuvais (elevateriu).

Antra dėmesio verta Stockholmo įžymenybė, tai Skaneca arba muziejus atvirame ore. Užima jis gana didelį žemės plotą, kur surinkta visa ne tik Švedijos, bet ir visos Skandinavijos gyvoji gamta (flora ir fauna). Žvėrim ir paukščių sadytos gyventi salgybos, kurios atitinka natūras. Tai gana įdomus ir didelis muziejus.

Be žvėrių ir paukščių, muziejuje atvežta iš įvairių Švedijos vietų ištisos senovinės švedų sodybos ir net miestelis su bažnyčia. Šalies kultūros augimui tai yra puikiasias palyginimo vaizdas. Senovės švedų trobų buta mažų, kumščių didumo langeliais. Stogai dengta beržinėm tošim, o kad vėjas jų nenupustytų, prislėgtos ištisais rasta, kurie skersai stogą vienas prie kito tankiai nukloti. Matyt, kad tada Švedijoje daugiau miškų būta kaip dabar, kad tošim gyventojai stogus galėdavo apsidengti.

Tokių gyvenamųjų namų vidus labai panašus senovinėms lietuviškoms dūmėms prikioms. Švedijoje tokius „rumus“ tik tam muziejui ir tegalima rasti.

Skancoje yra restoranas ir vaisių pardavklos. Jos pasižymi tuo, kad patarnauja merginos, apsiuvilkusios tautiniais švedų rubais ir kiekviena vis kitos provincijos. Rubų skirtumo esama nemaža. Muziejui vieta parinkta tokia, kad ji paviršiaus įvairumo atžvilgiu būtų kraštą vaizduojanti. Ten yra kalnai, miškai, ežerai, dirbami laukai ir visa kita, kas duoda aiškų krašto geografijos ir etnografijos vaizdą. Vasarą kas vakaras Skancoje būna tautiškos pramogos su dainom ir šokiais. Šitas muziejus nepaprastai įdomus, nes lankytoji duoda aiškų švedų istorijos, geografijos ir etnografijos vaizdą gyvu pavyzdžiu.

Lietuvė.

„L. Z.“

„T.“

